

GİRESUN'DA FINDIK İLE İLGİLİ ETKİNLİKLER VE FINDIK TARIMININ GÜNCEL SORUNLARI

Berk KAYA *

Öz

Bu yazı Giresun ilinde farklı tarihlerde fındık tarımı ile ilgili gerçekleştirilen etkinliklerden çıkarılan gözlem ve analizlere dayanmaktadır. Yazının içeriğini oluşturan etkinliklerin birincisi 1 Kasım 2021 tarihinde Giresun Ticaret Borsası ve İç Ticaret Bakanlığı iş birliği ile gerçekleştirilen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştay'ı ikincisi ise 24 Şubat 2022 tarihinde Giresun Üniversitesi ve TUGİP (Türkiye Gıda İnovasyon Platformu) iş birliği ile gerçekleştirilen Ülkemizin Stratejik Ürünü Fındık: Önemi ve Geleceği adlı seminer ve panel etkinliğidir. Her iki etkinliğe gözlemci olarak katılan yazarın, konuşmacıların anlatı ve sunumlarından kaydettiği notlarla bu yazı meydana gelmiştir. Bu yazı giriş, sonuç ve bir bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Türkiye'de tarımsal üretimle ilgili son kurumsal faaliyetler ve benzer etkinliklerin düzenlenmesine neden olan güncel gelişmelerden bahsedilmiş, devamındaki bölümde Giresun Ticaret Borsası ve Giresun Üniversitesinde gerçekleşen iki etkinliğin organizasyon şeması, konuşmacıların ve temsil ettikleri kurumların adlarıyla birlikte etkinliklerde sundukları sunum ve anlatılarda ön plana çıkardıkları ifadeler, anlatı ve sunumlarına dair kısa bilgiler yer almaktadır. Sonuç kısmında her iki etkinlikte ön plana çıkarılan bulgularla Giresun fındık tarımı sorunları ve çözüm önerilerine kısa bir bakış denemesi yapılarak yazı tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Giresun, fındık, tarımsal üretim, ekonomi.

* Lisansüstü Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Giresun. berkkaya.28@hotmail.com / ORCID: 0000-0002-7443-6910.

HAZELNUT RELATED ACTIVITIES AND CURRENT PROBLEMS OF HAZELNUT AGRICULTURE IN GİRESUN

Berk KAYA*

Abstract

This article is based on observations and analyzes from the activities carried out on hazelnut farming in Giresun on different dates. The first of the activities that make up the content of the article is the Licensed Warehousing Workshop in Hazelnut, which was held on November 1, 2021 with the cooperation of Giresun Commodity Exchange and the Ministry of Internal Trade, and the second was the Strategic Product of Our Country, Hazelnut, which was held on February 24, 2022 in cooperation with Giresun University and TUGİP (Turkish Food Innovation Platform): Its Importance and its Future is a seminar and panel event. The author participated in both events as an observer, and this article was created with the notes recorded by the speaker and participants from the narratives and presentations. This article consists of introduction, conclusion and a section. In the introduction, the latest institutional activities related to agricultural production in Turkey and the current developments that led to the organization of similar events are mentioned, in the following section, the organization chart of the two events held in Giresun Commodity Exchange and Giresun University, the names of the speakers and the institutions they represent, and the presentations and narratives they presented at the events were mentioned. There are brief information about their expressions, narratives and presentations. In the conclusion part, with the findings highlighted in both activities, the article was completed by making a short review of the problems of hazelnut farming in Giresun and the solution proposals.

Keywords: Giresun, hazelnut, agricultural production, economy.

*Graduate Student, Universty of Giresun, Department Of Turkish Language and Literature, Giresun.
Berkkaya.28@hotmail.com / ORCID: 0000-0002-7443-6910.

Giriş

Dünya COVID-19 olarak adlandırılan ve insanlığa sağlık, ekonomi ve sosyal alanlardaki etkilerinin tam olarak aydınlatılması için uzun bir zaman gerektirecek salgın hastalık dönemiyle birlikte özellikle küresel ekonomi ve ticaret ilişkileri konusunda ani değişimler yaşamaktadır. Covid-19 salgın hastalığının karşılıklı temas yoluyla bulaşmasından dolayı alınan tedbirler öncelikli olarak insanların birbirleriyle olan temaslarını azaltmasına yönelik olmuştur. Bu noktada salgın döneminde insanların yüz yüze iletişimlerini en aza indirmeyi sağlamak için getirilen şehirler ve ülkeler arası seyahat ve sokağa çıkma yasakları ülkelerin iç ve dış ticaret ilişkilerine olumsuz olarak yansımıştır. Bu bağlamda düşünüldüğünde dünyada ülkelerin neredeyse tamamı birbirleriyle öncelikle ticari ve ekonomik ilişkiler kurmuş ve bu ilişkilerin zemininde de hayatın sürekliliğini sağlamak adına temel gıda alım ve satımı yer almıştır. Geri kalan diğer faaliyetler öncelikle gıda ve beslenmeyi temel alarak ilerlemektedir. Yaşam ve içerisindeki tüm faaliyetler öncelikle gıda teminindeki sürekliliğe bağlıdır.

Tüm bu süreci düşündüğümüzde pandemi döneminin getirdiği kısıtlamalar ülkeler arasındaki gıda alışverişinin yavaşlamasına ve azalmasına yol açarak gıda ve tarımsal üretimin insan yaşamının sürdürülebilirliği açısından önemini ön plana çıkarmıştır. Türkiye’de de kısıtlamaların yaşandığı ilk günlerde insanların marketlerde temel gıda ürünlerini bol miktarda satın alarak birbirleriyle tartıştığı görüntülerin karşımıza çıkması yukarıdaki görüşümüzü destekleyecek niteliktedir. Sürdürülebilir bir gıda üretimi ve dağıtımı adına yapılan çalışmaların varlığı bu dönem içerisinde dünya ve Türkiye gündemine yansımıştır. Bu yazının ortaya çıkmasındaki temel konu Türkiye’de tarımsal üretim ve ekonomi ile ilgili kurum ve kuruluşların bu yöndeki politikalarının bir sonucu olmalıdır. Zira bu noktada katıldığım etkinlikler ve konuyla ilgili kaynaklarda ülkelerin “milli tarım politikaları” noktasında büyük yatırımlar ve programlarla ellerinde bulundurdıkları stratejik tarım ürünlerini daha iyi bir şekilde değerlendirmek için büyük bir çaba içerisinde oldukları sıklıkla tekrarlanmaktadır.

Giresun’da fındık üretimi ve fındık ticareti bu bağlamda Türkiye ekonomisi adına önemli bir konuma sahiptir. Çünkü fındık, Türkiye’de tek başına ihracat ürünü olarak en büyük gelir payına sahip olmasının yanında dünya üretim miktarının %70’ den fazlası hala Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Giresun Türkiye’de fındık üretilen iller arasında üretim miktarı alanında ilk üç il arasında yer almaktadır. Bununla birlikte “Giresun fındığı” olarak adlandırılan tombul fındık çeşidi sadece Giresun ve Trabzon ilinin bazı bölgelerinde yetişen bir tür olarak lezzeti ve tür özellikleriyle diğer fındık türlerinden daha değerli bir konumda bulunmaktadır. Giresun dışında yetişen fındıklar “levant” kalite olarak adlandırılmakta, Giresun tombul fındığına göre daha ucuz fiyat ile pazara sunulmaktadır. Giresun’un fındık konusundaki yeri hem tüketim ve üretim özellikleriyle hem de ekolojik özelliklerinden kaynaklanan saklama ve depolama şartlarıyla diğer fındık çeşitlerinden daha verimli bir noktada yer almasıdır. Yukarıda nedenleriyle ele alındığı gibi COVID-19 döneminin getirdiği bu endişe ve kaygılarla birlikte tarımsal üretim faaliyetleri ülkelerin temel politikalarında üst sıralara çıkmış olmalıdır ki bu bağlamda gerçekleştirilen faaliyetlerdeki artış bununla ilişkilendirilebilir.

Giresun’da fındık üretimi, ticareti ve ihracatıyla ilgilenen 16 farklı kurum bulunmaktadır. Bu kurumların fındık tarımı sürecindeki işlevsel yönleri *Giresun Fındık Ekonomisi*¹ adlı çalışmamızda ele alınmıştır. Oradaki tespitlerimizde ifade edildiği gibi bu kurumların tamamı fındık fiyatı, destek ödemelerindeki artış veya proje-hibe destekleri gibi konuları faaliyetlerinin merkezine almaktadır. Bahsedilen çalışmanın yayımlanmasından kısa bir süre sonra Giresun Üniversitesi’nin “Fındık Alanında Bölgesel Kalkınma Odaklı İhtisaslaşma” programına kabul edildiği ilan edilmiştir. Fındığın ve ekonomisinin önemli oranda söz sahibi olduğu Giresun şehrinin üniversitesinin böyle bir görev içerisinde yer alması tarımsal üretim ve tarım sorunlarını sadece mühendis, tüccar, fabrikatör bakış açılarından kurtararak sosyo-kültürel bir zeminde tartışma imkânı vermiştir. Bu yazıyı meydana getiren temel problem konusu fındık tarımının zirai ve ekonomik disiplinlerle birlikte sosyal ve kültürel disiplinler içerisinde de ele alınması gerektiğini ifade etme gerekliliğidir. Son olarak, yukarıda bahsedilen konu bütünlüğü içerisinde gıda ve tarıma olan ihtiyacın getirdiği zorunluluk Giresun’da fındıkla ilgili gerçekleşen bu iki kolektif etkinliğin ortaya çıkmasına yol açmış olmalıdır. Fakat sebep ve bağlam ne olursa olsun, sonuç bu etkinliklerin Giresun fındığına ve tarımsal üretimle gelişen yaşam biçimine olumlu katkılarla geri dönmesi olmalıdır.

Yazının bundan sonraki bölümünde Giresun Ticaret Borsası ve Giresun Üniversitesinde fındık konulu bilimsel etkinliklerde gerçekleştirilen anlatı ve sunumlardan kaydedilen notlar ve sağlanan materyallerden ortaya çıkarılan konuşma özetlerine yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde ilgili etkinliklerin organizasyon şemaları ve etkinlik programlarına dair bilgiler verilmiş, katılımcıların isim ad ve görevleri, kurumları belirtilmiştir.

Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayı, Giresun Ticaret Borsası, 1 Kasım 2021

Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayı 1 Kasım 2021 Pazartesi günü Giresun Ticaret Borsasının ev sahipliğinde Giresun Ticaret Borsası Ahmet Başkan Konferans Salonu’nda gerçekleştirildi. Çalıştayı gerçekleştireceği tarih ve mekân ile ilgili bilgiler Giresun’un yerel gazetelerinde ve Giresun Ticaret Borsasının sosyal medya hesaplarından ilan edildi. Çalıştay programı da birkaç gün önceden kurumun web sitesi üzerinden ilan edilmişti. İlan edilen metinde çalıştay boyunca konuşma yapacak kişilerin unvan ve görevleri ile konuşmalarını ve sunumlarını yapacakları zaman aralıkları yer alıyordu. Giresun Ticaret Borsasının internet sitesi ve sosyal medya hesaplarında yayımlanan çalıştay programında yer alan konuşmacıların isimleri ve kurumları Tablo 1’de yer almaktadır.

¹ Mehmet Akif Korkmaz, Berk Kaya, *Giresun Fındık Ekonomisi (Kurumlar)*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi.

Tablo 1:

Katılımcı	Kurumu	Görevi
Hamza BÖLÜK	Giresun Ticaret Borsası	Yönetim Kurulu Başkanı
Ahmet GÜLDAL	Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü	Yönetim Kurulu Başkanı
Sezai UÇARMAK	Ticaret Bakanlığı	Bakan Yardımcısı
Enver ÜNLÜ	Giresun Valiliği	Vali
Âdem BAŞAR	Ticaret Bakanlığı	İç Ticaret Genel Müdürü
Ali KIRALI	Türkiye Ürün İhtisas Borsası	Genel Müdür
İlyas Edip SEVİNÇ	Karadeniz Fındık ve Mamulleri İhracatçı Birliği	Başkan
Sebahattin ARSLANTÜRK	Trabzon Ticaret Borsası	Meclis Başkanı
Arslan SOYDAN	Ulusal Fındık Konseyi	Yönetim Kurulu Üyesi
Bahar Emre EROĞLU	Ticaret Bakanlığı	Lisanslı Depoculuk Daire Başkanı
Yiğit ATEŞ	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	Müdürlü
Enver ŞİMŞEK	Toprak Mahsulleri Ofisi	Fındık İşleri Daire Başkanı
Aysun AKAR	Giresun Fındık Araştırma Enstitüsü	Müdür
Necla KÜÇÜKÇOLAK	Türkiye Ürün İhtisas Borsası	Genel Müdür Yardımcısı
İbrahim Sani ÖZDEMİR	TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi	Gıda Enstitüsü Baş Uzmanı
Doç. Dr. Ali TURAN	Giresun Üniversitesi Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü	Bölüm Başkanı
Erdal Suat BAŞKAN	GİFLİDAŞ (Giresun Fındık Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Anonim Şirketi)	Müdür
Eren NİZAM	Giresun Ticaret Borsası	Genel Sekreter

On dört farklı kurumdan on yedi konuşmacının bulunduğu çalıştay saat 10:00’da Giresun Ticaret Borsası yönetim kurulu başkanı Hamza Bölük’ün konuşmasıyla başladı.

Giresun Ticaret Odası Başkanı Hamza Bölük, fındıkta lisanslı depoculuk sisteminin ilk ve tek örneğinin Giresun Ticaret Borsası çatısı altında kurulduğunu, Toprak Mahsulleri Ofisi adına alım yaptıkları dönemde doluluk oranı oldukça yüksekken bu yıl yeni ürünün depolara gelme oranının oldukça düşük olduğunu ifade etti. Üreticilerin lisanslı depoları tercih etmediğini bunun en temel nedeninin belli başlı alışkanlıklar ve ulaşımdan kaynaklandığını, merkez ilçe ve diğer ilçelerde lisanslı depolar açılmasıyla lisanslı depoların sayısını arttırmak ve bu sayede daha çok üreticiye ulaşmak adına lisanslı depoların açılması için gerekli olan şartlar arasında bulunan 10 bin ton kapasitesinin daha düşük miktarlara çekilerek daha uygun maliyetli depoların açılmasını sağlayacak bir kanun değişikliğine ihtiyaç duyulduğunu, bu çalıştayın isteklerini duyurması açısından bir aracı olduğunu söyleyerek açılış konuşmasını tamamladı.

Toprak Mahsulleri Ofisi Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Ahmet Güldal, kurumunun lisanslı depoculuğu en çok kullanan kurum ve lisanslı depoların en önemli ortağı olduğunu ifade ederek konuşmasına başladı. Fındık alımında Toprak Mahsulleri Ofisinin özellikle son 5 yıldır aktif bir şekilde görev aldığı bu süreç içerisinde fındık alımın diğer tarımsal ürünlerden daha fazla personel ve hizmet gerektirdiğini ifade eden konuşmacı, tüm bu sorumlulukları karşısında düzenli olarak alım yapmaya başladığı dönemden itibaren getirdiği alım randıman şartları uygulaması ile son iki yıldır fındık üreticisinin de fındık ürününün kalitesini arttırmaya yönelik olumlu dönüşler sağladığını bu yüzden Toprak Mahsulleri Ofisinin görevini başarıyla yerine getirdiğini ancak üreticilerin neden lisanslı depoculuğu doğrudan bir depolama yöntemi olarak seçmediğini kendilerinin de anlamadığını belirtti. Fındığın Türkiye ekonomisine ihracat getirisi üzerine rakamlar açıklayan Güldal, fındık alım görevinin kendilerine verildiği tarihten bugüne piyasa içerisinde kurum olarak bir sigorta görevini yerine getirdiklerini ifade ederek konuşmasını tamamladı.

Ticaret Bakan Yardımcısı Sezai Uçarmak, “fındıkla yatıp fındıkla kalkan şehir Giresun’u selamlamak istiyorum” ifadesiyle Giresun’un sosyal ve ekonomik yaşamında fındığın yerini vurgulayan bir giriş cümlesi kullandı. Kendisinin memleketi olan Ünye’de daha önce lisanslı depoculuk denemesinin yapıldığını ve başarısızlıkla sonuçlandığını, lisanslı depoculuk konusunda bilgi eksikliğinin olduğunu, bunlarla birlikte fındık üreticisinin şehir dışında yaşamasının ve hasat sonrasında mümkün olan en hızlı şekilde ürününü elinden çıkarmak isteğinin fındığın muhafaza etmekte kullanılan yöntemleri doğrudan etkilediğini belirtti. Giresun Ticaret Borsası Başkanı’nın açılış konuşmasında belirttiği ilgili kanun düzenlemesi ile ilgili olarak gereken desteği vereceklerini belirterek konuşmasını tamamladı.

Giresun Valisi Enver Ünlü, lisanslı depoculuk projesinin AB hibe desteği ile 9,5 milyon euroya mâl olduğunu, ilgili projelerin devamının gelmesiyle birlikte fındık üreticisinin ürününü güvenle saklarken değer kaybı yaşamayacağını ve dolayısıyla şehrin ekonomik hayatına da olumlu girdilerinin olacağını ifade etti. Giresun’da hizmet veren Toprak Mahsulleri Ofisinin Şube

Müdürlüğü statüsünden Baş Müdürlük statüsüne gelmesiyle de fındıkcılık konusundaki çalışmaların gelişeceğini düşünen Ünlü, bu gelişmede emekleri geçen kurum yetkililerine teşekkür ettikten sonra Bakan Yardımcısı Sezai Uçarmak’a fındık figürünün yer aldığı bir işleme tablo hediye ederek konuşmasını tamamladı.

Giresun Valisi Enver Ünlü’nün konuşmasından sonra çalıştay programında yer aldığı gibi 15 dakika çay ve ikram molası verildi. Programın ikram ve çay arası çalıştayın düzenlendiği konferans salonunun yan tarafında kavrulmuş fındık, fındıklı hamur ürünlerinin ve çeşitli içecek ikramlarının yer aldığı salonda gerçekleştirildi.

Çalıştayın ikinci bölümü İç Ticaret Genel Müdürü Adem Başar’ın konuşmasıyla başladı.

İç Ticaret Genel Müdürü Adem Başar, Karadeniz’de fındık üretiminin 120 ilçede 400 binden fazla ailenin gelir kaynağı olduğunu, bağlamda fındık üretiminin fazla sayıda insanın hayatını etkileyen önemli bir faaliyet olduğunu ifade etti. Konuşmasına kurumunun lisanslı depoculuk faaliyetleri adına son yıllarda gerçekleştirdiği destek ve teşvik miktarlarından bahsederek devam ettikten sonra, gerçekleşen bu çalıştayda verimli sonuçlar ve katkılar sağlayabilmek adına üretici ile iş birliği içerisinde olunması gerektiğini, tüm bu destek ve imkânların sadece fındık kırma, işleme ve ihracatıyla uğraşan tüccar ve fabrikalarla değil üreticiyle başarılabilceğinin önemini vurguladı. Tüm bu destek, girişim ve yatırımlara rağmen üreticinin fındık ile ilgili gerçekleştirilen birçok organizasyon ve destek programlarından büyük oranda haberdar olmadığını ve bu bağlamda istenilen olumlu katkıların sağlanamamasının ana sebebinin de bu olduğunu belirten konuşmacı, bu çalıştayın fındık için bir araya geldikleri en büyük etkinlik olduğunu ifade ederek konuşmasını tamamladı.

Türkiye Ürün İhtisas Borsası Genel Müdürü Ali Kırallı, henüz çok yeni faaliyete geçen kurumunun özellikle 2020 yılı itibarıyla etkisini gösteren Covid-19 salgını nedeniyle faaliyet ve organizasyonunu tanıtmaya konusunda büyük sıkıntılar yaşandığını bu nedenle Türkiye’de Ürün İhtisas Borsasının hem ticaret hem de üretici taraflar tarafından kullanım oranının hala istenilen seviye olmadığını belirterek konuşmasına giriş yaptı. Türkiye’de lisanslı depoculuk faaliyetlerinin en büyük paydaşının ürün ihtisas borsaları olduğunu özellikle hububat alım ve satımlarının artık büyük bir oranda ihtisas borsaları üzerinden gerçekleştiğini belirterek ELÜS (Elektronik Ürün Senedi) sistemi hakkında bilgiler verdi. ELÜS sistemi üzerinden tıpkı bankacılık uygulamalarında olduğu gibi belirli işlem saatleri içerisinde kayıtlı üye mevcutta satım ve alımı gerçekleşen ürünlerin alım ve satım işlemini gerçekleştirebilmektedir. Fındıkta lisanslı depoculuğun bu sistem içerisinde yüzde birlik bir yere sahip olduğunu bu bağlamda ihtisas borsası ve lisanslı depoculuk sisteminde Toprak Mahsulleri Ofisi üzerinden gerçekleştirilen işlem yüzde doksandan fazla iken ofis dışında gerçekleşen işlem sayılarının oldukça düşük olduğunu, her şeyden önce ihtisas borsası ve lisanslı depoculuk sisteminin tabana yayılmış geniş bir ağa sahip olması ve özel sektörle daha çok çalışması gerektiğinin en büyük istekleri olduğunu belirtti. Kurumsal yapılarının oldukça yeni ve küçük bir şekilde hizmet verdiğini ifade eden konuşmacı önümüzdeki dönem içerisinde borsa sisteminde ve diğer

hizmetlerinde aracı kurumlarla birlikte çalışmalarının artık bir zorunluluk haline geldiğini ifade ederek konuşmasını tamamladı.

Karadeniz İhracatçı Birlikleri Başkanı İlyas Edip Sevinç, ne olursa olsun lisanslı depoculuk sisteminin yanında olduklarını fakat fındığın her şeyden önce bir ticaret ürünü olduğu gerçeğinin unutulmaması gerektiğini ifade etti. Türkiye'nin ürettiği fındığın %85'ini ihraç eden ve %10 ile %15 arasında değişen oranlarda iç pazarda tüketen bir ülke olduğunu bu yüzden depolama faaliyetlerinden daha fazla fındıktan elde edilecek katma değerli ürünlerin sayılarının arttırılmasının kendinden önceki konuşmacıların görüşlerinin aksine lisanslı depo sayısının arttırılmasından daha önemli olduğunu çünkü Türkiye'de üretilen fındığın çok kısa bir süre içinde zaten satıldığını ve depolamanın çok da önemli bir sorun teşkil etmediğini belirtti. Fındığın dünya pazarında çok farklı alanlarda endüstriyel bir ürün olarak kullanıldığını fakat Türkiye'nin hala ham madde olarak üretim ticaretini yaptığını bu bağlamda, depolama faaliyetlerini konuşmak yerine fındıktan daha fazla gelir elde etmenin yöntemlerinin bulunması gerektiğini vurgulayan konuşmacı, bu etkinlikte konuşulan sorunlara ve çözümlere destek olmakla birlikte fındık üreticisinin de burada yer alması gerektiğini, tüm bu etkinliğin ortaya çıkması, tüm bu sorun ve çözümlerin asıl sahiplerinin onlar olduğu ve gerçekleştirilecek her eylemin onlarla birlikte olması gerektiğini belirtirken depolama faaliyetleri konusunda da yapıcı adımlar atmak isteniyorsa üreticinin belirli alışkanlıklarını değiştirerek başlanması gerektiği sadece bürokratik hamlelerle bir yere varılamayacağını ifade etti. Katma değerleri ve endüstriyel olarak çok daha değerli bir ürün haline gelen fındık ürünü lisanslı depolarla daha da değerli hale geleceğini düşünmenin sadece serbest bir piyasa enstrümanı olduğunu belirterek konuşmasını tamamladı.

Trabzon Ticaret Borsası Meclis Başkanı Sebahattin Arslantürk, fındık üreticisinin yıllardır değişmeyen temel problemlerinin hala çözülmediğini belirtti. Tüm bu konuşmaları hayata geçirebilmek için her şeyden önce bu problemlerin çözülmesiyle birlikte üreticinin istenilen miktarlarda üretimi sağlayabilmesinin sağlanması fındık üretiminin geleceği adına oldukça önemli olacaktır diyerek fındık üretimindeki değişim ve dönüşümün gerekliliğine vurgular yaptı. Fındık üreticilerine ait arazilerin miras ve arazi şartları nedeniyle anormal derecede parçalı bir yapıda olmasıyla birlikte fındık üreticisinin oldukça eski yöntemlerle üretim faaliyetlerini gerçekleştirmeye devam ediyor olmasının üretim miktarlarının bu kadar düşük olmasındaki en temel parametreler olduğunu ifade etti. Fındık üretimindeki verim düşüklüğünü çözmek adına bir 5-10 yıllık olacak şekilde bir tarım planlaması yapılması ve tarımsal işletmeleri aktif hale getirecek bir kurum oluşturulmasıyla birlikte artan verim ve ürün kalitesinin lisanslı depolarda saklanmasıyla çok daha fazla bir gelir elde edilebileceğini bu iki durumun birbiriyle oldukça yakın bir ilişki içerisinde olduğunu ifade ederek konuşmasını tamamladı.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği yönetim kurulu üyesi Arslan Soydan, Ziraat Odalarının her zaman üreticinin yanında olduğunu son yıllardaki fiyat artışlarıyla birlikte üreticilerin mutlu olduğunu bahçelerine dönüş yaptığını ifade etti. Mevcut lisanslı depoculuk sisteminin istenilen düzeyde faaliyete geçirilmesi için öncelikle emanet sistemi olarak bilinen kültürel fındık ticareti

alışkanlığının önüne geçilmesini ve fiyat istikrarının sağlanması gerekliliğinden bahsederken emanet uygulaması üzerinden verdiği örnekler çalıştayda katılımcı olarak bulunan bir tüccar tarafından itirazla karşılandı. Kişi, Soydan’ın sözlerine “bize hırsız mı diyorsunuz” diyerek tepki gösterdi. Bu sırada diğer katılımcı ve konuşmacılarda tartışmaya katıldılar. Soydan ve diğer katılımcılar arasında kısa süren bu tartışma ortamı herhangi bir olumsuz duruma yol açmadan ama bir çözüme de dönüşmeden kapandı. Konuşmacı fındık üreticisinin belirli bir durum karşısında geliştirdiği tutumun belirleyici yönünün her zaman fiyat odaklı olduğunu bu yüzden burada ve diğer etkinliklerde konuşulan ve tartışılan problemlerin üreticiye fiyat artışı olarak veya bir kazanç olarak yansımadağı sürece her zaman sönük kalacağını belirten açıklamalarında, fındıkla ilgili atılacak her adımın üreticinin maddi açıdan kazançlı çıkması yönüyle başarılı olabileceğini ifade eden bir yorum getirdi.

Arslan Soydan’ın konuşmasından sonra çalıştay programında yer aldığı gibi öğlen yemeğı arasına ve sonrasında lisanslı depo ziyaretine geçildi. Salondan çıkışta Giresun Ticaret Borsası personeli katılımcılara evrak çantası hediye etti. Giresun’un batı yönünde ve Giresun Ticaret Borsasına 4 kilometrelik bir mesafede yer alan Efendi Restaurant’ta gerçekleşen yemek ve dinlenme arasından sonra lisanslı depo ziyareti gerçekleştirildi. Saat 15:30’da çalıştayın ikinci bölümü başladı.

Lisanslı Depoculuk Daire Başkanı Bahar Emre Eroğlu, kurumu adına hazırladığı sunumuyla konuşmasına başladı. Sunumunda lisanslı depoculuk faaliyetlerinin kullanıldığı tarımsal ürün oranları, Türkiye’de aktif bir şekilde kullanımda olan lisanslı depo sayısı, lisanslı depoculuk ürün koyma ve ürün çıkarma süreci ve fındıkta lisanslı depoculuğun üretici ve piyasaya faydaları hakkında istatistiki veriler ve tablolar yer alıyordu. Türkiye’de şu anda lisanslı depoların en çok hububat ürünlerini muhafaza etmek adına kullanıldığını ve lisanslı depoların ihtisas borsalarının laboratuvarları olduğunu belirten konuşmacı, 2005 yılında çıkarılan ilk lisanslı depoculuk kanunundan bugüne özellikle 2014’ten sonra lisanslı depoculuk faaliyetlerinde bir artış yaşandığını, şu an Türkiye’de 155 şirket aracılığıyla 223 farklı lisanslı depo faaliyet gösterdiğini ifade etti. Merkezi yönetimin lisanslı depoculuk faaliyetlerini öncelikli yatırım programları içerisine aldığını, fındıkta lisanslı depoculuk ile ilgili ilk faaliyetin ise 2013 gerçekleştirildiğini fakat başarısızlıkla sonuçlandığını ifade eden Eroğlu, Giresun’da yer alan ilk fındık lisanslı deposuyla birlikte fındık özelinde lisanslı depoculuk faaliyetlerinin artışı temenni ettiğini belirterek konuşmasını tamamladı.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğı Genel Müdürü Yiğit Ateş, konuşmasına Türkiye ve dünyada tarımsal ürünlerin piyasalarında yaşanan küresel problem ve gelişmelerden bahsederek başladı. Yazımızın giriş kısmında da belirttiğimiz bu durum hakkında Ateş’in de konuşmasından çıkan önemli ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeler Ateş’in kendi cümleleriyle buraya aktarılmıştır.

“Her şeyden önce Covid-19 süreciyle birlikte etkisi giderek artan üç temel sorun ortaya çıkmıştır. Bunlar; yüksek ham madde fiyatları, taşıma ücreti artışı, iklim değişikliğine bağlı sorunlar. Bu sorunlarla birlikte son iki yıldır tarımsal üretimde ve ticaret faaliyetlerinde ülkeler arası tarım milliyetçiliği kavramı ortaya çıkmıştır. Tarım milliyetçiliği olarak belirtilen ifade her ülkenin kendi coğrafi sınırları içerisinde yetiştirdiği ürünü dış ülkelere satışa sunma konusunda temkinli davranmasıdır. Rusya’nın yakın bir tarihte tarımsal ürün ihracına yeni ek vergiler koyması bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir. Türkiye ise bu küresel gelişmeler karşısında tarımsal anlamda en önemli ve emsalsiz ürünü fındığı artık olduğundan daha fazla korumak zorunda. Lisanslı depoculuk faaliyetleri de fındığın ürün kalitesinin aynı kalmasını sağlayacak güçlü bir etken. Bu noktada TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) ve TMO LİDAŞ (Toprak Mahsulleri Ofisi Lisanslı Depoculuk Anonim Şirketi) iş birliği içerisinde kurulan depolar önemli bir adım. Şu an kurulmakta olan 13 depo ve 18 izin alacak lisanslı depo hazırlığımız var”

Ateş, yukarıda yer verilen ifadelerinden sonra dünyada yaşanan gıda ve üretim merkezli gelişmeler karşısında fındık ve benzeri ürünlerin bugünlerde daha da önemli bir konuma geldiğini lisanslı depoculuk ile fındığın ihtiyaç duyduğu muhafaza şartlarında değerini ve verimini koruyacağını aktaran konuşmasını tamamladı.

Toprak Mahsulleri Ofisi Fındık İşleri Dairesi Başkanı Enver Şimşek, kurumu ve Giresun Ticaret Borsasının dört yıldır birlikte çalıştıklarını Toprak Mahsulleri Ofisinin 2017 yılından bu yana fındık alımlarının %10’unu Giresun Ticaret Borsası üzerinden gerçekleştirdiğini belirtti. Fındık alım görevini üstlendikleri günden itibaren yaşanan problemlerin ve eksikliklerin aynı şekilde devam ettiğini ifade eden konuşmacı, Toprak Mahsulleri Ofisinin Giresun ili ve ilçelerinde var olan depolarının lisanslı depoculuk sistemine elverişli olmaması nedeniyle bu depoları faaliyete geçiremediklerini sadece geleneksel depolama alternatifi olarak kullanabildiklerini söyledi. Enver Şimşek, Lisanslı Depoculuk Daire Başkanı Bahar Emre Eroğlu’na fındık üreticisinin diğer üreticilerden daha özel şartlarla desteklenmesi gerektiğini var olan nakliye ve hizmet bedeli desteklerinin üreticiyi lisanslı depoculuğa teşvik etme konusunda oldukça yetersiz olduğunu aktardı. Fındık üreticisinin hala emanet sistemine büyük oranda bağlı olduğunu da ifade eden konuşmacı, kurumuna ürün getiren üreticinin ürününün alım için yeterli şartları karşılamadığı ifade edildiğinde bu durumu kabullenmek istemediğini belirtti. Fındık üretimi ve fındık üreticisinin geçmişten gelen üretim ve ticaret alışkanlıklarını hala korumaya devam ettiğini ve lisanslı depoculuk üzerine yapılacak faaliyetlerin bu bulgular içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini belirterek konuşmasını tamamladı.

Giresun Fındık Araştırma Enstitüsü Müdürü Aysun Akar, depolama esnasında güve, bit ve kuru meyvesi gibi etkileşimlerin yol açacağı hasar ve bu etkileşimlere maruz kalmamak adına alınması gereken önlemleri aktaran bir slayt ile konuşmalarını aktardı.

Türkiye Ürün İhtisas Borsası Genel Müdür Yardımcısı Necla Küçükçolak, ihtisas borsacılığı sistemi hakkında bilgilendirme sunumu gerçekleştirdi. 2019 yılında kurulan Türkiye Ürün İhtisas Borsasının pandemi nedeniyle faaliyetlerini tanıtma ve geliştirme noktasında problemler yaşadığını, bu konuda gerekli bürokrasi ve personel eksikliğinin de var olduğunu belirten konuşmacı, lisanslı depoculuk sistemi aracılığıyla Toprak Mahsulleri Ofisi ve İhtisas

Borsaları arasında önemli ve özel bir ilişki olduğunu ifade etti. Türkiye Ürün İhtisas Borsasında şu ana kadar 8200 kayıtlı üye bulunduğunu ve bu üyelerin toplamda 6000 tanesinin borsa üzerinden alım/satım işlemi gerçekleştirdiğini, fındık ürünü alım/satım işlemlerinin ise %99'unun Toprak Mahsulleri Ofisi aracılığıyla gerçekleştiğini, bireysel işlemlerin neredeyse hiç olmadığını, fındık üreticisinin de diğer üreticiler gibi Toprak Mahsulleri Ofisinden bağımsız olarak borsa sistemi içerisinde alım/satım faaliyetleri gerçekleştirmesini beklediklerini aktardı. Fındık üreticisinin kurumlardan bağımsız olarak borsada daha çok yer alması adına önümüzdeki yıl itibarıyla farklı iş ortaklarıyla da iş birliği içerisinde olduklarını, bu bağlamda 2020 yılında meydana gelen pandemi sürecinin getirdiği kısıtlamalar nedeniyle ihtisas borsacılığı sistemini üreticiye tam olarak anlatamadıklarını tekrar ederek konuşmalarını tamamladı.

TÜBİTAK Marmara Araştırma Enstitüsü, Gıda Enstitüsü Baş Uzmanı Dr. İbrahim Sani Özdemir, Yiğit Ateş'in belirttiği tarım milliyetçiliği kavramı üzerinden kurumunun da Türkiye'nin en önemli ihraç ürünü fındık karşısında kayıtsız kalamadığını belirterek fındıkçılık üzerine TÜBİTAK tarafından gerçekleşen ve gerçekleştirilmeye devam eden projelerin tablosuyla sunumuna başladı. Konuşmasının devamında fındık meyvesinin iç yapısını bozacak etkenlerden bahsederek gerekli depolama şartları için olması gereken doğal ve yapay ortamlardan bahsetti. Fındık %40 ile %60 oranında yağ içeren bir ürün olduğu için kabuklu fındığın depolama aşamasında oksijenle girdiği temasın *oksidasyona* neden olarak limonlaşma veya Giresun fındık yetiştiriciliği kültüründe acı fındık/çürük fındık olarak adlandırılan ürünün ortaya çıkmasına neden olduğunu bu durumun engellenebilmesi için fındık ürününün karanlık bir ortamda en fazla %65 nem şartlarında ve 10 derecenin altındaki sıcaklıklarda saklanması gerektiğini mümkün olduğu şekilde sıcaklık ve nem oranını sabit tutacak iklimlendirme araçlarına sahip olunması gerektiğini vurguladı. Açıklamalarında yer verdiği noktalar açısından lisanslı depoların fındık saklama ve kimyasal yapısını koruması açısından gerekli şartları sağladığını ifade ederken, Türkiye'de fındık saklama ve depolama üzerine geliştirilmiş bir parametre olmadığını vurgulayarak konuşmasını tamamladı.

Giresun Üniversitesi Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölüm Başkanı Doç. Dr. Ali Turan, fındığın kimyasal yapısının bozulmaması ve verimini koruyabilmesi için lisanslı depolara koymadan önce zamanında hasat ve doğru kurutma yöntemleriyle kurutularak çuvallanmasının muhafaza etme sürecindeki önemini anlatan sunumların yer aldığı bir konuşma aktardı. Fındık hasat tarihini belirleyen daha güçlü bir komisyon oluşturulması gerektiğini, her üretim bölgesinde fındıklar aynı tarihlerde toplanamayacağı gibi her fındık çeşidinin de farklı dönemlerde olgunlaştığını ifade eden konuşmacı, bu durum karşısında valilik ve farklı kurumlar tarafından tarihler açıklansa bile üreticinin kendi uygunluk durumuna göre hasada başlamakta olduğunu çoğu zaman erken hasat dönemi içerisinde olgunlaşmamış fındıkları topladığını ifade etti. Hasat edilen fındığın kurutulması sürecinde farklı (sivri, çakıldak, yomra) fındık çeşitlerinin ayrı ayrı kurutulması ve kurutulacak olan harmanın gerekli şartları taşımasının iki önemli unsur olduğunu ifade eden konuşmacı, harmanların az meyilli ve mümkün olduğu kadar sabahtan akşama güneşi görebilecek düzeyde ve 20-40 yükseklikte üzerinde bir örtü ile kurulması

gerektiğini belirtti. Harman sonrası soyulmak üzere patoza verilen fındıklarla ilgili, belirli bir muayene ve kontrolden geçen standartların oluşturulması ve bu sürecin ilgili kurumlar tarafından denetlenmesi gerektiğini Giresun'daki patozların neredeyse tamamının bir standardı olmadan bu işlemi yerine getirdiğini bu sebeple birçok üreticinin mahsulünün patoz işlemi sırasında çatlama kırılma gibi durumlara maruz kalarak oksidasyon (çürüme) ile karşılaştığını ifade etti. İklim değişikliklerinin fındık tarımı üzerindeki etkilerinin de giderek arttığını söyleyen konuşmacı, özellikle bu sene Giresun'da yaşanan sık yağmurlar nedeniyle birçok üreticinin fındıklarını kurutma problemi ile karşılaştığını, bu nedenle Ekim ve Kasım aylarında bile yol kenarlarında fındık kurutan çiftçilerin yer aldığını ifade ederken bu durumun artık daha sık olacağını çözüm olarak ise şu an tek alternatifin suni kurutma yöntemi olduğunu belirtti. Suni kurutma makinesi konusunda kendisinin de yer aldığı bir çalışmanın gerçekleştiğini şimdilik düşük kapasitelerle olsa bile oldukça verimli ve kısa bir sürede fındıkları kurutabilen makinelerin artık var olduğunu fakat bu uygulamanın kısa bir süre içerisinde gerçekleşmesinin ancak devlet desteği ve projeleriyle olacağını düşündüğünü söyleyerek sunum ve konuşmasını tamamladı.

GİFLİDAŞ (Giresun Fındık Ürünleri Lisanslı Depoculuk Anonim Şirketi) müdürü Erdal Suat Başkan, dört yıldır faaliyette bulunan lisanslı deponun Toprak Mahsulleri Ofisi adına yapılan alımlar haricinde 80'e yakın üretici tarafından tercih edildiğini ifade etti. Fındık özelinde lisanslı depoların çalışma sistemi üzerine bir sunum gerçekleştiren konuşmacı, lisanslı depolarda fındık ürününün azot gazı altında depolayarak içerideki oksijen miktarını yüzde ikiye indirdiklerini ve yılda dört kez azot gazı salınımı yaptıklarını belirtti. Deponun açıldığı 2017 yılından bu yana giren ve çıkan ürünler arasındaki randıman farkının %1-%2 arasında bir değer olduğunu ifade eden konuşmacı, bu oranların lisanslı depoların işlerliğini gösteren en büyük gösterge olduğunu ifade ederken, depoların 2020 öncesinde neredeyse tamamen dolu olduğunu fakat şu an oldukça az sayıda ürünün yer aldığını belirterek sunum ve konuşmasını tamamladı.

Giresun Ticaret Borsası Genel Sekreteri Eren Nizam, çalıştay programındaki konuşma sıralaması daha önce olmasına rağmen, konu bütünlüğünü korumak ve zaman tasarrufu sağlamak adına konuşmasını çalıştayın sonuna bıraktığını belirtti. Çalıştay boyunca gerçekleştirilen sunum ve anlatılardan aldığı notlarla kurumu ve kendi adına açıklamalar yapan konuşmacı, kurumunun soru ve isteklerini de konuşması boyunca diğer katılımcı ve konuşmacılara ifade ederek karşılıklı soru cevap yönteminde çalıştayı devam ettirdi. Çalıştay programının son 45 dakikası tüm program boyunca ele alınan konular içerisinde kurum yetkililerinin ve katılımcılarının soru-cevaplarıyla tamamlandı ve çalıştay saat 19:10'da sona erdi.

Ülkemizin Stratejik Ürünü Fındık: Önemi ve Geleceği, Giresun Üniversitesi, 24 Şubat 2022

Ülkemizin Stratejik Ürünü Fındık: Önemi ve Geleceği adlı seminer ve beraberinde gerçekleşen panel 24 Şubat 2022 Perşembe günü Giresun Üniversitesi ve TÜGİP (Türkiye Gıda İnovasyon Platformu) iş birliği ile Giresun Üniversite Güre Yerleşkesinde bulunan Şehit Ömer Halisdemir Konferans Salonu’nda gerçekleştirildi. TÜBİTAK çatısı altında faaliyet gösteren TÜGİP’in IPA-INNOFOOD Gıda Sektörünün Bölgesel Rekabet Gücünün Arttırılması için Araştırma ve İnovasyon Tesislerinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar ve fındık alanındaki faaliyetler hakkında bilgilendirmeler ve tanıtımlarla birlikte fındık işletmeleri sahipleri ve kurum yetkililerinin yer aldığı bir panelden oluşan program hakkındaki bilgiler Giresun Üniversitesinin ve TÜGİP’in internet sitesi ve sosyal medya hesaplarında birkaç hafta önceden yayımlandı. Etkinlik başlamadan önce konferans salonunun yer aldığı binanın içerisinde katılımcılara ve konuşmacılara çeşitli yiyecek içecek ikramlarıyla birlikte tükenmez kalem, not defteri ve etkinlik işleyişinin yer aldığı bir broşür dağıtıldı. İlgili materyalde yer alan katılımcıların listesi Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2:

Katılımcı	Kurumu	Görevi
Prof. Dr. Yılmaz CAN	Giresun Üniversitesi	Rektör
Doç. Dr. Cesarettin ALAŞALVAR	TUBİTAK MAM	Yaşam Bilimleri Başkan Yardımcılığı / IPA-INNOFOOD Proje Koordinatörü
Prof. Dr. Mehmet PALA	Haliç Üniversitesi, TÜGİP	Öğretim Üyesi, Gıda Sanayi Koordinatörü
Dr. Hayrettin ÖZER	TÜBİTAK MAM	Yaşam Bilimleri Başkan Yardımcılığı / MycoTWIN Proje Koordinatörü
Sebahattin ARSLANTÜRK	Arslantürk Gıda	Genel Müdür
Hamza BÖLÜK	Giresun Ticaret Borsası	Yönetim Kurulu Başkanı
Halil AK	Ahmet AK Gıda	Yönetim Kurulu Başkanı
Dursun GÜRSOY	Gürsoy Fındık İşleme A. Ş	Yönetim Kurulu Başkanı
Ali DENİZ	FİSKOBİRLİK-EFİT A.Ş.	Genel Koordinatör

Giresun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yılmaz Can, açılış konuşmasında Giresun Üniversitesinin Kasım ayı içerisinde almış olduğu Bölgesel Kalkınma Odaklı İhtisaslaşma Programı’na fındık alanında kabul edilmesiyle birlikte fındık üzerine gerçekleştirilecek her projede kurumuna öncelik tanınacağını bununla birlikte kurumunun Giresun ve bölge fındıkçılığına olan katkılarının daha da artacağını, üç ay gibi bir süre içerisinde fındık ile ilgili kurumlarla görüşmeler gerçekleştirilerek karşılıklı proje protokollerinin şimdiden yapılmaya başladığını ifade etti. Dünyada fındık üretim miktarları ve Türkiye’nin bu rakamlar arasındaki yeri, fındığın Türkiye ekonomisine sağladığı ekonomik getiri ve Giresun’da fındık tarımının sosyo-ekonomik hayattaki izlerini gösteren sunumla konuşmasına devam eden konuşmacı bu fikir ve düşüncelerin kısa bir sürede faaliyet içerisine geçeceğini, üniversite bünyesinde fındık alanında var olan akademik birimlere ek olarak farklı alt başlıkların bulunacağı yeni kadrolar ve bununla birlikte yüksek lisans, doktora programlarının kurulması için çalışmaların başladığını, fındık tarımının Giresun şehrinin sosyal ve kültürel yaşamındaki etkilerini yansıtan belgesel, müze, turizm projelerinde de adımlar atmaya hedeflediklerini belirtti. Giresun il ve ilçelerinde fındık ile ilgili faaliyet yürüten tüm kurum ve işletmelerle iş birliği sağlayarak kurumunun fındıkçılığa olan sorumluluğunu artık yerine getirmeyi bu etkinliğin ve devamında süre gelecek olan etkinliklerin bu niyetin bir göstergesi olduğunu ifade etti. Organizasyonda emeği geçen kurum ve katılımcılara teşekkür ederek konuşmasını tamamladı.

Etkinliğin akış şemasında Giresun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yılmaz Can’ın konuşmasından sonra TÜBİTAK MAM- Yaşam Bilimleri Başkan Yardımcısı ve IPA-INNOFOOD Proje Koordinatörü Doç. Dr. Cesarettin Alaşalvar tarafından “Avrupa Birliği Proje Tanıtımı (IPA-INNOFOOD)” adlı konuşmanın gerçekleştirileceği planlanmıştır. Program moderatörü ve INNOFOOD Projesi Proje Koordinatör Yardımcısı Dr. Aytunga Arık Kibar, konuşmacı Alaşalvar’ın olağandışı gelişen bir durum nedeniyle etkinliğe geç katılacağını ifade etti. Alaşalvar’ın konuşması için ayrılan sürede bir sonraki konuşmacı Prof. Dr. Mehmet Pala’nın konuşmalarını gerçekleştireceğini belirttikten sonra TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Gıda Enstitüsünün öncülüğünde, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilen INNAFOOD projesinin kapsamı, hedefleri, paydaşları ve mevcut durumu hakkında kısa bilgiler veren bir sunum ve anlatı gerçekleştirdi. Anlatının sonunda projeyi tanıtmak amacıyla hazırlanan kısa filmin katılımcılara gösterimi sağlandı.

Prof. Dr. Mehmet Pala’nın “Türkiye Gıda Sektörünün İnovasyon Süreçlerinde Yeni Bir Yaklaşım: TUGİP” başlıklı konuşması gıda üretiminin güncel sorunları ve fındık üretiminde yaşanan sorunlar, fındık üzerine gerçekleştirdikleri bugüne kadarki çalışmalar, gıda inovasyon projesiyle gerçekleştirmek istedikleri hedefleri içeriyordu. 1987 yılından beri fındık ürünü özelinde çalışmalar yaptığını, bu noktada fındığın bilinen en önemli gıdalardan biri olmasına rağmen, ülkemizde gıda sanayi tarafından hala verimli bir şekilde kullanılmadığını ifade etti. Fındık ve fındık mamullerinin temel gıda olmanın yanı sıra birçok farklı katma değerli ürün şeklinde piyasaya girmesi gerektiğini, sadece meyvesiyle değil atık kabuğuyla yan ürünlerin ortaya çıkacağını belirten konuşmacı, farklı sektör alanları oluşturmak, fındıktan geniş bir ürün

yelpazesi üretebilmenin her şeyden önce üretici, sanayici ve kurumlar iş birliğiyle olabileceğinin altını çizdi. Fındık özelinde belirlenen problemlerin ve hedeflerin yıllardır benzer bir şekilde kaydedildiğini fakat anlaşılamayacak bir şekilde gözle görünür değişiklerin olmadığını, üretim aşamasında yaşanan problemlerin çözüme kavuşturulmadıkça giderek artan bir boyuta geldiğini ve kısa bir zaman döneminde Türkiye’nin fındık üretim alanındaki birincilik konumunu bu nedenle kaybedebileceğini, bu noktada oldukça riskli bir durumla karşı karşıya kalılabileceğini, bu çalışmanın ve öğleden sonraki oturumda gerçekleşecek panelden çıkan sonuç ve fikirlerin hızlı bir şekilde Giresun Üniversitesi ve burada yer alan diğer kurumlar iş birliğiyle somut bir faaliyet haline dönüşmesi gerektiğini söyleyerek konuşmasını tamamladı.

Doç. Dr. Cesarettin Alaşalvar “Avrupa Birliği Proje Tanıtımı (IPA-INNOFOOD)” başlıklı konuşmasında koordinatörü olduğu Gıda Sektörü Anadolu Teknoloji Platformu Projesi ve bu projeye fındık özelinde yapılan/yapılacak uygulamalar hakkında bilgiler verdi. Avrupa Birliği ve Türkiye fonları ile gerçekleştirilen proje Türkiye’de gıda üretim sektöründe faaliyet gösteren veya gösterecek kuruluşlara ürün güvenliği sağlanarak yeni ürünleri, üretim yöntemlerini ve reçeteleri test etmek, geliştirmek ve değerlendirmek, yeni trendleri ve gıda sektöründeki değişim ve gelişimleri takip etmek, katma değerleri ürünler, ürün çeşitliliği ve verimlilik artışını elde etmek, özel teknik danışmanlık ve sözleşmeli araştırma hizmeti sağlamak, iş birliği ve çevre kurmak, yenilikçilik ile ilgili projelerin gerçekleştirilmesi, ulusal ve uluslararası finans kaynaklarına erişim imkânı elde etmek ve bu amaçla gıdadan elde edilen geliri arttırmak, sağlıklı ve sürdürülebilir tarım uygulamaları meydana getirerek ülke ekonomisine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Proje kapsamında gerçekleştirilen hizmetleri almak isteyen firmalar www.tugip.org.tr adresine kaydolarak amaç ve hedefleri doğrultusunda gerçekleştirilen eğitim, seminer ve uygulamalı örneklerle TÜGİP tarafından teknoloji ve hizmet yardımı alabilecektir. Proje kapsamında Gaziantep’te Antep Fıstığı İşleme Hattı, Şanlıurfa’da Gıda Test ve Analiz Laboratuvarı, Giresun’da Gıda Araştırma ve Test/Analiz Merkezi ve Taşınabilir Kurutma Sistemi (tamamlanmamış) nin yer aldığı bölgesel laboratuvarlar ve sistemler; Kocaeli’nde dokuz adet pilot işletme hattının (fermente meyve ürünleri, minimal işlenmiş gıdalar, süt ürünleri, hazır yemek işleme, starter kültür, bitkisel ekstraksiyon ve çay işleme, fındık ürünleri işleme, deniz ürünleri işleme, nar ve meyve suyu) bulunduğu gıda inovasyon merkezi kurulmuştur. Giresun’da Giresun Ticaret Borsası iş birliği ile hizmete açılan GATAM (Gıda Araştırma ve Test Analiz Merkezi) ile fındık ürünü özelinde verimlilik, kalite artırma ve koruma, katma değerli ürünler geliştirme, kimyasal bileşenlerine göre sınıflandırma vb. gibi uygulamaların gerçekleştirilmesinin planlandığını, çalışmalarını hala devam eden mobil bir fındık kurutma makinesi sistemiyle de son dönemde üreticinin büyük problemler yaşadığı kurutma sorununun çözümünde güneş enerjisi kullanarak çalışan bir sistemle çevreci, yenilenebilir çözümler üretilmesi hedeflendiğini ifade eden konuşmacı, tüm bu uygulamalar kapsamında Giresun özelinde fındıktan, Türkiye’de tarımsal gıda ve içeceklerden elde edilen gelirlerin büyük miktarlarda arttırılabileceğini ifade etti. Daha önce Fındık Tanıtım Grubu’nda da yer aldığını ifade eden konuşmacı, bu noktada artan maliyet ve hayat pahalılığına rağmen Türkiye’nin fındıktan elde edilen gelirinin çoğu zaman benzer miktarlarda kaldığını bu durumun temel

nedeninin de katma değerli ürünler üretme konusunda yaşanan eksikliğin giderilmemesi olduğunu belirtti. Koordinatörü olduğu ve gerçekleştirmek için 14 yıllık zaman zarfında vakit harcadığını belirttiği bu projeye Giresun fındığı ve Türkiye’deki diğer tarım ürünlerinin üretiminden elde edilen gelirlerin artırılması, yenilikçi, sağlıklı ve sürdürülebilir tarım faaliyetlerinin kalıcı hale gelmesini temenni ettiğini vurgulayarak konuşmasını tamamladı.

Dr. Hayrettin Özer, “Fındıkta Aflatoxin Araştırma Kapasitesinin Arttırılması” başlıklı konuşmasında MycoTWIN projesinin kapsam, amaç ve hedefleri ile birlikte fındıkta aflatoxin olarak bilinen ve fındık kabuğunun içindeki meyvenin oksijenle teması sonrasında ürünün içerisinde yer alan yağların özelliğini yitirerek çürümeye yol açtığı durum karşısında geliştirilecek araştırmalar ortaya çıkarmaya hedeflerini tanıtmaya yönelik oldu. Salonda bulunan ziraat fakültesi ve fındık eksperliği bölümü öğrencilerinin bahsedilen proje kapsamında gerçekleşen seminer, çalıştay ve konferanslardan yararlanabilmesi adına MycoTWIN projesi internet sitesine nasıl kayıt olunacağı hakkında bilgiler verdikten sonra, proje kapsamında gerçekleştirilen seminer, çalıştay, laboratuvar ziyaretleri, yurt dışı organizasyonları hakkında bilgiler veren konuşmacı, projesi kapsamında gerçekleşen faaliyetler ve etkinliklerin ilgili tüm öğrenci faaliyet ve fikirlerini açık olduğunu belirterek konuşmasını tamamladı.

Dr. Hayrettin Özer’in konuşma ve sunumunun ardından etkinlik program akışında yer aldığı gibi öğle yemeğine geçildi. Giresun Üniversitesine ait toplu taşıma araçlarıyla tüm katılımcılar yemeğin yenileceği, Giresun’un batı kısmında yer alan ve Güre Yerleşkesine 2 kilometrelik mesafede bulunan Efendi Restaurant’a ulaştırıldı. Öğle yemeği arasının bitmesiyle birlikte Fındık Paneli: Önemi ve Geleceği saat 14.00’da başladı.

Fındık Paneli: Önemi ve Geleceği; Sebahattin Arslantürk, Hamza Bölük, Halil Ak, Dursun Gürsoy’un katılımları ve Prof. Dr. Mehmet Pala’nın moderatörlüğünde gerçekleştirildi. Etkinliğin akış şemasında yer almasına rağmen “Fındığın Yurtiçi Tüketiminin Arttırılması için Yeni Stratejiler” başlıklı konuşmanın sahibi FİSKOBİRLİK-EFİT A.Ş Genel Koordinatörü Ali Deniz panele katılmadı, konuşmacının etkinliğe katılmama nedeni moderatör tarafından açıklanmadı.

Panelin ilk konuşmacısı Sebahattin Arslantürk, “Fındığın Tarımı, İşlenmesi ve Mevcut Durumu” başlıklı konuşmasında dünyada tarım ürünleri üzerine gerçekleştirilen plan ve programlı çalışmalar, Türkiye’de fındık üretiminin mevcut durumu, dikim alanı miktarları ve bir dönüm araziden alınan fındık miktarı konusuna değindi. Dünyada tarım ülkelerinin üretimini gerçekleştirdiği tarım ürünleri üzerine on-on beş yıllık planlamalar ve çalışmalar gerçekleştirdiğini, kurumsal bir yapı içerisinde öngörülebilir ve sürdürülebilir tarımsal faaliyetlerde bulunduğunu bu noktada Türkiye’de fındıkcılığın oldukça geri konumda olduğunu, var olan Toprak Mahsulleri Ofisi destekleme alımları ile bu sürecin daha ne kadar sürdürülebileceğini ifade eden konuşmacı, tarımsal kurumlar ve bürokratik düzenlemelerle birlikte gerçekleştirilecek arazi planlamaları, gerekli takip ve önlemler ile fındık üretiminde kullanılacak doğru tekniklerin mevcut verim oranını üç katı oranında arttırabileceğini belirtti. Bu

noktada daha kapsamlı bürokratik girişimlerle birlikte fındık tarımının ikinci bir geçim kaynağı olmaktan çıkartılarak çiftçi-bahçeci bir hayat tarzına dönüştürülebilmesinin çok önemli olduğunu, destekleme ödemelerinin alan bazlı değil üretim miktarına bağlı olarak verilmesi gerektiğini ifade ederek kendisine ayrılan süreyi tamamladı.

Panelin ilk katılımcısının konuşmasından sonra moderatör Mehmet Pala akışı bozmamak adına tüm konuşmacıların süresini tamamladıktan sonra soru cevap kısmına geçileceğini ifade ederek ikinci konuşmacı Hamza Bölük’e söz hakkı verdi.

Giresun Ticaret Borsası ve Ulusal Fındık Konseyi Yönetim Kurulu Başkanı aynı zamanda kendisi de bir fındık manavı olan Bölük, “Fındığın Geleceğinde Lisanslı Depoculuğun Önemi” başlıklı konuşmasında fındıkta lisanslı depoculuğu gerektiren durumlardan, lisanslı depoculuk sisteminde üreticinin fayda sağlayacağı avantajlardan ve lisanslı depoculuk faaliyetlerinin artırılması için ihtiyaç duyulan düzenlemelerden bahsetti. Fındık ürünü özelinde piyasada arzın oldukça hızlı olduğunu, üretilen her fındığın satıldığını fakat bu hızlı arz karşısında depolama problemleri yaşandığından bahseden konuşmacı, Giresun Ticaret Odası bünyesinde 2017 yılında açılan lisanslı deponun Türkiye’de ve dünyada fındık üzerine tek lisanslı depo olduğunu, açıldığı süreden bu yana geçen beş yıl içinde 17,5 milyon ₺ tutarında zararı engellediğini belirtti. Lisanslı depoculuk sistemiyle birlikte fındık üreticisinin stopaj vergisinden muaf olurken herhangi bir nakliye, hamaliye ve kira ücreti vermediğini bununla birlikte dokuz ay süreyle faizsiz kredi kullanabildiğini ifade eden konuşmacı, mevcut yönetmeliğin on bin tondan daha az miktarda açılacak olan lisanslı depoları onaylamadığını, bu yüzden depo sayısını arttıramadıklarını, Giresun ve çevresindeki iş adamı ve sanayicilerinde desteğiyle lisanslı depo ve kullanım sayılarını arttırabileceklerini belirterek konuşmasını tamamladı.

Panelin üçüncü konuşmacısı Halil Ak, “Fındığın Uluslararası Pazarlarda Rekabet Gücü ve Geleceği” başlıklı konuşmasında beslenme alışkanlıkları ve ekonomik sistemin dünyada büyük bir dönüşüm geçireceğinin beklendiği, online alışveriş sisteminin tercih edilebilirliğinin artmasıyla birlikte özellikle gıda pazarlarında ileriye dönük büyük problemlerin yer alabileceğinden ve Türkiye’deki fındık üretiminin tüm bu değişken parametrelerle birlikte ne konumda olduğundan bahsetti. Dünyadaki gıda tüketim oranları arasında fındığın en az tüketim artışı gösteren ürün olduğunu, fındıktan üretilen farklı ürünlerin artmamasının da temel nedeni arasında aslında Türkiye’deki fındık üretim miktarlarının dünyaya kıyasla oldukça düşük miktarda kaldığını ifade eden konuşmacı teknoloji ve küreselleşmeyle gelen değişim ve dönüşümlere ayak uydurabilmenin mevcut üretim miktarları ve üretim metotlarıyla oldukça zor olduğunu Türkiye’de fındıkcılığın ana problemlerinin bürokrasi yoluyla hızlı bir şekilde düzeltme sürecine girmediği sürece küresel ekonomi ve gıda politikalarıyla beraber yol izlemenin ve büyük değişimler gerçekleştirmenin oldukça zor olduğunu ifade ederek konuşmasını tamamladı.

Etkinliğin son konuşmacısı Dursun Gürsoy, “Fındıktan Katma Değeri Yüksek Ürünlere Dönüşüm ve Yeni Pazarlara Giriş Stratejileri” başlıklı konuşmasında Türkiye’de fındık

ihracatının güncel durumu, fındık işletmeleri ve sanayilerinin yaşadığı problemler ve dünya fındık ticaretinden daha fazla pay alabilmeyi sağlayacak fikirlerden bahsetti. Türkiye’den ihraç edilen fındıkların %60 oranında ham madde şeklinde ihracının gerçekleştiğini aynı zamanda işlenmiş fındığında çiğ fındıktan daha ucuz miktarlara satıldığını ifade eden konuşmacı, Türkiye’deki fındık sektörünün kırma-paketleme ve kavurma gibi geleneksel faaliyetlerden daha çok fındığı farklı gıda maddeleriyle bir araya getiren araştırma ve geliştirme çalışmalarına yönelmesi gerektiğini belirtti. Bu noktada üreticinin sosyal ve ekonomik durumunun iyi hale getirilmesinin iyi bir fındık verimi doğuracağına daha verimli ürününde daha bol ve daha ucuz miktarda işletmeciler tarafından satın alınacağına değinen konuşmacı, işletmecilerin güncel maliyetlerle birlikte gerçekleştirdiği faaliyetlerin aslında çok küçük miktarda kazanç sağladığına bu yüzden de son yıllarda birçok fındık işletmesinin faaliyetini sonlandırdığını ifade etti. Tarımsal üretim bağlamında bölgeler arasındaki şartların asla aynı olmadığını bu noktada fındık özelinde gerçekleştirilen destekleme faaliyetlerinde önemli bir revizyona ihtiyaç duyulduğunu, üreticinin kazançlı ve mutlu olmasının getirdiği verim artışının herkese kazandıracağını ifade ederek konuşmasını tamamladı.

Panelin son katılımcısı Dursun Gürsoy’un konuşmasından sonra moderatör Prof. Dr. Mehmet Pala aldığı notlarla birlikte ortaya çıkan bulguları tekrar ifade edeceğini ama bundan önce panel esnasında etkinliğin içerisinde fındık üreticilerinin de yer alması gerektiğini fark ettiğini ifade etti. Tüm katılımcıların katkılarından dolayı memnun olduğunu fakat asıl konunun muhatabı olarak fındık üreticisini temsil eden bir katılımcı ve konuşmacının olmamasının büyük bir eksikliğe yol açtığını, ilerleyen dönemde gerçekleştirecekleri etkinliklerde bu eksikliği gidereceklerini belirtti. Moderatör katılımcılar ve seyirciler arasındaki soru cevap diyaloglarını bitirdikten sonra not aldığı bulgular ve soruları paylaştı. Panelin bitiminden hemen sonra katılımcı ve dinleyicilere “Vatan Yahut Fındık” adlı kısa film gösterimi gerçekleştirildi. Kısa film gösteriminin ardından Giresun Üniversitesi Rektörü Yılmaz Can, gerçekleştirilen bu etkinlikten çıkarılan bulgu, fikir, eleştiri ve katkıların kısa bir zaman içerisinde rapor haline getirilerek somut bir yol haritasına dönüştürülmesini talep ettiğini bu noktada buradan çıkarılacak tüm bu bulgu ve eleştirilerin kurumu yoluyla da gerekli kurumlara iletileceğini paylaşarak etkinliğin kapanış konuşmasını tamamladı.

Sonuç

Giresun ilinde farklı tarihlerde gerçekleştirilen etkinliklerin detaylı bir raporu olarak hazırlanan bu yazıda konuşmacıların sunum ve anlatılarında yer verdikleri bulgu, eleştiri ve önerilerin bir araya getirilmesi amaçlanmıştır. Giresun ve çevresinde fındık tarımı ile ilgili sorumluluk ve faaliyet gösteren bazı kurum ve işletmelerle birlikte merkezi yönetime bağlı kuruluşlarında katılımlarıyla gerçekleşen her iki etkinlikte fındığın tarımı, hasadı, kurutulması ve depolanması sürecinde yaşanan problemler, yapılması gerekenlerle birlikte var olan faaliyetleri iyileştirmek adına yapılmakta olan çalışmalar temel konular olmuştur. Çalıştay,

seminer ve panel biçiminde gerçekleştirilen etkinliklerde aynı kurumlardan aynı konuşmacıların yer aldığı da tespit edilmiştir.

Yazıyı oluşturan etkinliklerden birincisi olan Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayı Giresun Ticaret Borsası bünyesinde on dört farklı kurumdan on yedi konuşmacının sunum ve anlatılarıyla gerçekleştirilmiştir. Lisanslı depoların fındık üreticisi tarafından tercih edilebilirliğini arttırmayı hedefleyen çalıştayda fındık üreticisinin (özellikle küçük miktarlarda bahçe sahibi olan üretici tipinin) geleneksel ticaret alışkanlıkları nedeniyle lisanslı depoları tercih etmediği bulgusu ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte geleneksel yöntemlerle gerçekleştirilen hasat ve kurutma aşamalarındaki yanlış uygulamaların depolama aşamasında büyük bir rolü olduğu belirtilmiştir. Fındık depolanmadan önce zamanında hasat edilmeli ve doğru yöntemlerle kurutulmalıdır. Birden çok ürün çeşidi olan fındık meyvesinde, hasat zamanı ve kurutma aralığı türe göre değişkenlik göstermektedir. Bu bağlamda hasat ve kurutma yöntemleri de kurumsal bir yapı içerisinde belirli bir standarda bağlanmalı ve kontrol altına alınmalıdır. Özellikle mevsim değişikliklerinin yol açtığı sık yağış olaylarıyla birlikte fındık kurutma makinesinin hızlı bir şekilde yaygınlaştırılarak üreticiye ucuz maliyetlerle sunulması gerektiği belirtilmiştir.

Fındığın tarımı sürecinde bölünmüş (miras nedeniyle bölünme) ve engebeli üretim arazilerinin neden olduğu yol problemlerine bağlı olarak modern tarım uygulamalarının fındık özelinde kullanılmamasının yol açtığı düşük verim ve beraberinde gelen düşük kazanç nedeniyle meydana gelen üretici memnuniyetsizliğinin de fındıkta gerçekleştirilmek istenen geleneksel üretim ve ticaret alışkanlıklarını yıkmanın önündeki en büyük engel olduğu sıklıkla tekrar edilen ikinci bir bulgu olarak kaydedilmiştir. Etkinlik süresince gerçekleştirilen anlatı ve sunumlarda ifade edilen üçüncü bir bulgu ise tüm bu problemler karşısında bürokrasi ve siyasi faaliyetlerin oldukça yetersiz ve bilinçsiz bir şekilde üreticiye sunulması, kısa vadeli çözümlerin yol açtığı problemlerin engellenememesidir. Bu bağlamda resmi kurum yetkilileri haricindeki tüm konuşmacılar tarafından fındık tarımının diğer tarım faaliyetlerinden ayrı tutularak daha detaylı bir kurumsal yapı içerisinde daha spesifik yöntem ve metotlarla ele alınarak çözümlenmesi gerektiğini, var olan destekleme ve teşviklerin sürdürülebilir bir üretim sağlamak adına önemli bir katkısı olmadığı ifade edilmiştir.

Giresun Üniversitesi bünyesinde ve TÜGİP (Türkiye Gıda ve İnovasyon Platformu) iş birliği ile gerçekleştirilen Fındık Paneli: Önemi ve Geleceği bu yazının konusunu oluşturan ikinci etkinliktir. İki farklı biçimde gerçekleştirilen bu etkinliğin birinci kısmı seminer olarak gerçekleştirilmiş ikinci kısmında fındığın iç ve dış piyasadaki durumu, fındığın tarımı, fındıkta lisanslı depoculuk alt başlıklarının yer aldığı bir panel gerçekleştirilmiştir. Etkinliğin ilk kısmı olan seminerde Türkiye Gıda ve İnovasyon Platformu tarafından gerçekleştirilen projenin amaç, kapsam ve hedeflerinden, fındık özelinde gerçekleştirilen çalışmalardan bahsedilmiştir. Giresun Ticaret Borsası bünyesinde kurulan GATAM (Gıda Araştırma ve Test Analiz Merkezi) ve çalışmaları devam eden mobil fındık kurutma makinesi bu proje kapsamında fındık ürünü özelinde gerçekleştirilen faaliyetlerdir.

Etkinliğin ikinci kısmı olan panelde, fındık tarımı, ekonomisi, ticareti ve saklanması konuları üzerine konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Fındık tarımı konusu içerisinde ifade edilenlere göre Türkiye’de fındık tarımının uzun süreli planlamasının yapılabileceği kapsayıcı bir kurumun eksikliği görülmektedir. Bu noktada üreticinin sahip olduğu küçük ölçekli ve engebeli arazi yapısı, fındığı ikinci bir gelir kaynağı olarak görmesi, teknolojik yöntem ve metotları kullanma konusundaki isteksizliği ayrıca var olan gelir desteklerinin getirdiği rahatlama fındık üretiminin dünyada olduğundan çok daha düşük oranlarda kalmasının nedenlerindendir. Tüm bu eksiklikleri gidermek adına fındık tarımı arazilerini bir araya getirecek yasal bir mevzuatla birlikte fındık tarımının bir mesleğe dönüştürülmesi noktasında alınacak önlemleri kolektif bir biçimde ve diğer özel kurumlardan da destekler olarak gerçekleştirecek bir kuruma ihtiyaç duyulmaktadır.

Fındığın iç ve dış ticaretteki yeri ve sorunları, çözüm önerileri konusunda gerçekleştirilen konuşmalarda gıda sektöründe gerçekleşen ve gerçekleşmesi beklenen değişim ve dönüşümler içerisinde fındığın konumunun oldukça belirsiz bir durumda yer aldığı ifade edilmiştir. Türkiye’nin ürettiği fındığın büyük bir bölümünü hammadde olarak ihraç ederken işlediği ürünü de sadece kavrulmuş, kırılmış olarak oldukça ucuz fiyatlarla sattığını bu yüzden fındık tüketimini arttıracak hamlelerin ve katma değerli ürünlerin ortaya çıkmasıyla birlikte fındığın dünya pazarındaki değerini arttırabileceğini bunları sağlamak adına önce fındığın tarımı aşamasında üreticinin verimini arttırarak piyasaya daha çok fındık sürebilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bahsedilen nedenlerle birlikte Türkiye’nin fındık üretimi noktasındaki var olan konumunu ilerleyen dönemde kaybedebileceği ifade edilmiş diğer ülkelerde endüstriyel olan fındık üretiminin artık Türkiye içinde bu konuma gelmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Tüm bu problemler karşısında bürokratik ve siyasi kurum ve kişilerin daha hızlı adımlar atılabileceği belirtilmiştir.

Fındıkta lisanslı depoculuk alt başlığında fındık üreticisinin geleneksel ticaret alışkanlıkları (tüccar-üretici ilişkisi), ulaşım ve nakliye sorunu karşısında lisanslı depoları kullanma oranının oldukça düşük olduğu görülmüştür. Lisanslı depoların tercih edilebilirliğini arttırmak için farklı teşvikler sunulduğu ifade edilse de üreticinin bu depoları tercih etmemesinin nedeni olarak alışkanlıklar ve ulaşım imkânları gösterilmiştir.

Sonuç olarak her iki etkinlikte ele alınan fındığın tarımı, hasadı, kurutulması, depolanması ve ticareti konularında ifade edilen görüşler, eksiklikler ve öneriler büyük bir çoğunlukla benzer bulgulardır. Giresun’da ve Türkiye’de fındığın tarımından, iç ve dış ticaretine kadar olan süreçte birçok problem ve eksikliklerin olduğu ilgili kurumlar ve sektör temsilcileri tarafından ifade edilmektedir. Bu yazıda ve daha önce gerçekleştirilen etkinliklerde ele alınan ifade ve konulara bakıldığında fındık tarımıyla ilgili sorunların uzun yıllardır benzer şekilde devam ettiği ortaya çıkmaktadır. Özellikle fındık tarımı alanında yaşanan problemlerin önüne geçilemediği konusunda dikkat çekici ifadeler yer almaktadır. Bu üretim konusunda yaşanan problemlerin diğer alanlardaki problemlere yol açan ana unsur olduğu görülmektedir. Özellikle verim konusu yıllardır fındıklı etkinliklerin en önemli konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Fındık özelinde

birçok resmi kurum çalışma göstermesine rağmen fındık üreticisinin modern, sürdürülebilir, kolay ve teknolojik yöntemlerle faaliyet göstermemesi fındıkta istenilen verimin sağlanamamasının en temel nedeni olarak ifade edilmektedir. Verim açısından gittikçe azalan rakamlarda fındık ekonomisindeki kuruluşların kazançlarını azaltmakta bu da ülke ekonomisi ve belirli parametrelerin kaybına yol açmaktadır. Bu noktada fındıktan elde edilecek katma değerleri ürünlerin sayısının artırılması en yaygın çözüm yöntemi olarak sunulmaktadır.

Bahsedilen temel sorunlar karşısında ilgili etkinlikler ve saha gözlemlerinden elde edilen bulgulara göre fındık tarımı sürecinde (tarım, hasat, kurutma, depolama) görülen problemlerin ana sebebi üretici kaynaklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Üreticinin bahsedilen tüm bu süreç içerisinde maruz kaldığı maddi ve manevi yorgunlukla birlikte ürettiği ürüne olan bağlılığının (zorluklar nedeniyle) oldukça düşük olması fındık bahçelerinin fındık meyvesinin zoraki bir kavram haline dönüşmesine yol açmıştır. Geleneksel fındık üreticisi fındığın tarımı süresi boyunca hasat dönemine dek yapılması gereken budama, temizleme, açma, ot biçme, gübreleme ve ilaçlama faaliyetlerinin neden olduğu fiziki yorgunluk ve maliyet hesaplarıyla birlikte sıkıntılı bir süreç içerisinde gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda daha önceki dönemlerde bilinçsizce uygulanan fiyat politikaları ve gübre uygulamaları nedeniyle Giresun kırsalında kontrolsüzce yapılan fındık üretimi yolu olmayan, engebeli birçok fındık arazisinin meydana gelmesine yol açmış, yanlış kimyasal uygulamaları günümüzde sonu gelmeyen gübre, ilaç vb. uygulamaların daha sık kullanılmasına neden olmuştur. Görüldüğü üzere fındık tarımındaki problemler üretici kaynaklı olsa da tüm bu sorunların ana sebebi kısa vadeli ekonomik problemleri çözmek adına Türkiye'nin fındıktan elde ettiği geliri her zaman korumak isteyen merkezi hükümetlerin politikaları olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin son yüz yılı ve Cumhuriyet dönemi tarım politikalarında tarımdan elde edilen gelirler her zaman çok önemli bir konumda olmuştur. Var olan yönetim sistemi ve yöneticiler bu gelir kaynağında sürekliliği sağlamak adına her zaman gerekli önlemleri alabilmişlerdir. Fakat bu önlemler alınırken düşünülen tek şey gelir kaynaklarını kaybetmemek olduğu için uzun vadeli, çevreci ve sağlıklı bir tarımsal üretim gerçekleştirmek çoğu zaman arka planda kalmıştır. Fındık özelinde bakarsak bahsedilen dönemlerde ve günümüzde hala en büyük ihracat geliri fındıktan elde edilmektedir. Osmanlı'nın son yüz yılından itibaren fındıkcılık bu nedenle çeşitli destek ve teşviklerle sürdürülmeye çalışılmıştır. Fındık dikimi ve üretimi desteklenmiş, fındık ağaçları Türkiye'nin farklı illerine devlet desteğiyle verilmiş, fındık ile ilgili kurulan kurumlar ve kooperatifler destek ödemeleri ve destek alımlarıyla her zaman fındığın bu konumunu korumak istemişlerdir. Bu faaliyetlerin neredeyse tamamı öncelikli olarak gelir noktasında odaklandıkları için planlama, sürdürülebilirlik ve verim konularından hep uzak olmuşlardır. Fındığın maddi öneminin artmasıyla birlikte artan fındık dikimleri, verimi arttırmak adına toprak analizi yapılmadan kullanılan gübreler, yüksek fiyatlı alımların yol açtığı üretici tembelliği, mazot ve gübre destek ödemelerinin üretim miktarından bağımsız bir şekilde arazi miktarına bağlı olarak verilmesi, yönetim merkezinden uzakta olan kasaba niteliğindeki şehirlerde istihdam ve yatırım eksikliklerinin yol açtığı iç göç, köy ve şehirler arasındaki

orantısız hayat farklılığı, eğitim kurumlarında sanayi ve teknoloji odaklı hayat tarzını benimseyen bir anlayış, çocukların tarımdan ve doğadan beton kentlerde yetişmesi vb. olarak arttırılabilen tüm bu nedenler fındık ürünü bağlamında yaşanan problemlerin bir arka planıdır. Yıllardır var olan plansız, ani ve öngörülemeyen tüm bu politikalar artık fındık üreticisinin içerisinden çıkamadığı bir girdap haline dönüşmüş bahsedilen ilgili kurumlar ve merkezi yönetim sadece yüksek fiyat politikalarıyla bu problemi çözmeye odaklanmıştır. Giresun ve çevresindeki fındık üreticisi bahsedilen fiyat artışlarıyla fındıklarıyla daha çok ilgilenmeye başlamış olsa bile fındık ağaçlarının birçoğunun elli yaşının üzerinde olması, miras yöntemiyle çoğu fındık bahçesinin oldukça küçük miktarlarda ve yol yapmaya müsait olmaması, köy hayatının terk edilerek fındık üretiminin ikinci bir gelir olarak görülmesi ve tüm bunları değiştirebilmenin artık çok daha zor hale gelmesi fındıkla ilgili atılacak adımların artık çok geç kaldığını göstermektedir. Bu bağlamda Giresun şehrinde fındık ve fındıkcılığı sürdürülebilir, yenilikçi, sağlıklı ve keyifli bir faaliyet haline getirebilmek adına öncelikle yapılması gereken fındık üreticisinin fındığına istekli bir şekilde dönüşünü sağlayabilmektedir. Fındık üreticisi fındık sanayicisi ve kurumlarıyla olan ilişkisinden memnun değildir. Fındıktan elde ettiği gelirin değil hayat şartlarının daha da artmasını istemektedir. Köyler ve şehirler arasındaki ekonomik ve sosyo-kültürel farklılıklar hala kapanamamaktadır. Fındık üreticiliği insanların hayatlarında büyük değişimlere yol açacak rolünü yitirmiştir, küresel ekonomi sistemi içerisinde fındıkcılık artık tercih edilmeyen bir alandır çünkü fındıkcılık 365 gün bahçede olması gereken bir tarım faaliyetidir fakat bunun karşılığında 365 gün boyunca sadece fındıktan elde edilen gelirle hayatını devam ettirebilen çiftçi sayısı çok azdır.

İşte bu noktada fındıkla ilgili tespit edilen teknik ve ekonomik sorunlarla birlikte Giresun ve çevresinde fındıkcılık ile ilgilenen üreticilerin, sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitim alanında analizi yapılarak, gerçekleştirilecek geniş bir fizibilite çalışmasıyla fındıkcılığın panoramasını çizmenin gerekli olduğunu düşünüyoruz. Bu bağlamda sadece ziraat mühendisleri, fındık eksperlikleri veya fındık sanayicileri değil fındık üreticilerini dinlemenin, onlara bu etkinliklerde yer vermenin, onları konuşturmanın, onları anlamın çok önemli olduğuna inanıyoruz. Problemlerin tek bir tarafı olduğunu düşünmek bilimsellikten uzaktır. Bu noktada Giresun'da fındık ve fındık ile birlikte yaşanan hayatın tüm yönleriyle ele alınmasını sağlayacak fındığın sosyal yaşamdaki değişim ve dönüşümünü, fındık tarımının problemlerini kuram ve kavramlarla tartışacak, sosyo-kültürel faaliyetlerle tarımsal üretimi tekrar hayatın merkezine koymaya yardımcı olacak bir Fındık Kültürü Enstitüsü'nün kurulması gerektiğini düşünüyoruz. Tüm değişimler ekonomi ile birlikte gelir. Fakat ekonomik değişimlerin içerisinde insanların yaşam alışkanlıkları ve düşünce yapılarının büyük bir etkisi vardır. Giresun'da fındıkcılığı geliştirebilmek için Giresunlu fındık üreticisi için fındığın ne ifade ettiğini anlayabilmek, onun yaşamındaki izlerini sürmek gereklidir!

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

KORKMAZ, Mehmet Akif. KAYA, Berk (2021). *Giresun Fındık Ekonomisi (Kurumlar)*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi.

Sözlü Kaynaklar

AK, Halil, Gaffaro Yönetim Kurulu Başkanı, 24.02.2022 tarihinde gerçekleştirilen Ülkemizin Stratejik Ürünü: Fındık: Önemi ve Geleceği adlı panelde “Fındığın Uluslararası Pazarlarda Rekabet Gücü ve Geleceği” alt başlığında gerçekleştirdiği konuşma.

AKAR, Aysun, Giresun Fındık Araştırma Enstitüsü Müdürü, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.

ALAŞALVAR, Cesarettin, TÜBİTAK Marmara Araştırmaları Merkezi Yaşam Bilimleri / IPA-INNOFOOD Proje Koordinatörü, 24.02.2022 tarihinde gerçekleştirilen Ülkemizin Stratejik Ürünü: Fındık: Önemi ve Geleceği adlı seminerde “Avrupa Birliği Proje Tanıtımı” adıyla gerçekleştirdiği sunum ve konuşma.

ARSLANTÜRK Sebahattin, Arslantürk Genel Müdürü, 24.02.2022 tarihinde gerçekleştirilen Ülkemizin Stratejik Ürünü: Fındık: Önemi ve Geleceği adlı panelde “Fındığın Tarımı, İşlenmesi ve Mevcut durumu” alt başlığında gerçekleştirdiği konuşma.

ARSLANTÜRK, Sebahattin, Trabzon Ticaret Borsası Meclis Başkanı, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.

ATES, Yiğit, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Borsalar Müdürü, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.

BAŞAR, Adem, Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürü, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.

BAŞKAN, Erdal Suat, Giresun Fındık Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Anonim Şirketi, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.

BÖLÜK, Hamza, Giresun Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı / Ulusal Fındık Konseyi Yönetim Kurulu Başkanı, 24.02.2022 tarihinde gerçekleştirilen Ülkemizin Stratejik Ürünü: Fındık: Önemi ve Geleceği adlı panelde “Fındığın Geleceğine Lisanslı Depoculuğun Önemi” alt başlığında gerçekleştirdiği konuşma.

BÖLÜK, Hamza, Giresun Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.

CAN, Yılmaz, Giresun Üniversitesi Rektörü, 24.02.2022 tarihinde gerçekleştirilen Ülkemizin Stratejik Ürünü: Fındık: Önemi ve Geleceği adlı seminerde gerçekleştirdiği sunum ve konuşma.

EROĞLU, Bahar Emre, Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, Lisanslı Depoculuk Daire Başkanı, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.

GÜLDAL, Ahmet, katkısı, Toprak Mahsulleri Ofisi Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.

- GÜRSOY, Dursun, Gürsoy Fındık İşleme Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı, 24.02.2022 tarihinde gerçekleştirilen Ülkemizin Stratejik Ürünü: Fındık: Önemi ve Geleceği adlı panelde “Fındıktan Katma Değeri Yüksek Ürünlere Dönüşüm ve Yeni Pazarlara Giriş Stratejileri” alt başlığında gerçekleştirdiği konuşma.
- KÜÇÜKÇOLAK, Necla İ., Türkiye Ürün İhtisas Borsası Genel Müdür Yardımcısı, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.
- NİZAM, Eren, Giresun Ticaret Borsası Genel Sekreteri, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.
- ÖZDEMİR, İbrahim Sani, TÜBİTAK Marmara Araştırmaları Merkezi Gıda Enstitüsü Baş Uzmanı, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.
- ÖZER, Hayrettin, TÜBİTAK Marmara Araştırmaları Merkezi Yaşam Bilimleri / MycoTWIN Proje Koordinatörü, 24.02.2022 tarihinde gerçekleştirilen Ülkemizin Stratejik Ürünü: Fındık: Önemi ve Geleceği adlı seminerde “Fındıkta Aflotoksin Araştırma Kapasitesinin Araştırılması” adıyla gerçekleştirdiği sunum ve konuşma.
- PALA, Mehmet, Haliç Üniversitesi Öğretim Üyesi / TUGİP Gıda Sanayii Koordinatörü, 24.02.2022 tarihinde gerçekleştirilen Ülkemizin Stratejik Ürünü: Fındık: Önemi ve Geleceği adlı seminerde “Türkiye Gıda Sektörünün İnovasyon Süreçlerinde Yeni Bir Yaklaşım: Türkiye Gıda ve İnovasyon Platformu (TUGİP)” adıyla gerçekleştirdiği sunum ve konuşma.
- SEVİNÇ, İlyas Edip, Karadeniz Fındık ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Başkanı, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.
- SOYDAN, Arslan, Ulusal Fındık Konseyi Yönetim Kurulu Üyesi, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.
- ŞİMŞEK, Enver, Toprak Mahsulleri Ofisi Fındık İşleri Daire Başkanı, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.
- TURAN, Ali, Giresun Üniversitesi Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölüm Başkanı, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.
- UÇARMAK, Sezai, Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, Ticaret Bakan Yardımcısı, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.
- ÜNLÜ, Enver, Giresun Valisi, 01.11.2021 tarihinde düzenlenen Fındıkta Lisanslı Depoculuk Çalıştayında gerçekleştirdiği konuşma.